

1. EMPRAZAMENTO

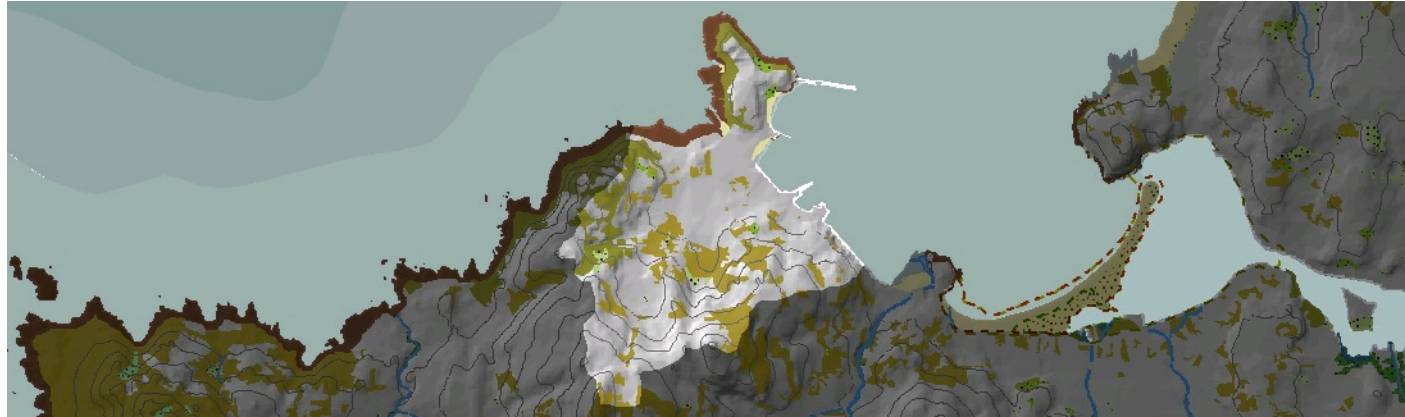

DATOS XERAIS

Comarca: Rías Baixas. Sector: Ría de Vigo. Municipio: Baiona. Parroquias: Santa María de Baiona, Santa María de Fóra de Baiona e no extremo sur Santa María de Baedo. Extensión: 1,84km².

2. CARACTERIZACIÓN

ELEMENTOS NATURAIS

AS FORMAS DO RELEVO

Unidade formada por unha franxa costeira baixa, en xeral acantilada pero con enclaves sedimentarios que se corresponden coas pequenas praias concentradas en torno ao monte de Monterrei xa que o resto da liña de costa está moi transformada pola expansión urbanística. Cara ao interior desenvólvese a chaira costeira, na que se localiza o núcleo urbano de Baiona, enmarcada entre unha serie de elevacións graníticas que configuran unha paisaxe de relevo ondulado característico do modelado granítico con vertentes de forte pendente que contactan de maneira máis ou menos brusca coa parte baixa da unidade. Neste sentido o propio monte de Monterrei constitúe un exemplo de relevo residual granítico que sobresaia na chaira costeira.

AS UNIDADES LITOLÓXICAS

A unidade componse de granitos de afinidade alcalina que presenta algúns diques acedos de pouca potencia e zonas de heteroxeneidade acusada (migmatitas). No centro da unidade destacan tamén os depósitos coluviales que desde o centro do núcleo esténdense ao interior, así como as áreas nas praias dúas Frades e dá Concheira.

A DIVERSIDADE CLIMÁTICA

Ambiente climático Cálido e Húmido. Rexístranse entre 1200mm e 1400mm de precipitación acumulada media ao ano. As temperaturas, suaves en xeral, acadan valores medios por riba de 15°C e a oscilación térmica media sitúase entre 12,5°C e 13,5°C. Na cabeceira da vertente recíbense máis precipitacións, delimitando a área de dominio Moi Húmido cun rango de 1400mm a 1600mm anuais.

OS SOLOS

A metade norte da unidade está densamente urbanizada xa que nela se localiza a vila de Baiona, polo que dominan os solos modificados de tipo antroposol. Na fronte costeira pódense encontrar exemplos de arenosos asociados aos pequenos depósitos sedimentarios que rodean o Monterreal. O resto da vertente caracterízase polos solos tipo cambisol dístrico, alí onde as pendentes son suaves e regosois ou incluso leptosois líticos, nas ladeiras superiores e na cabeceira máis expostas á dinámica erosiva.

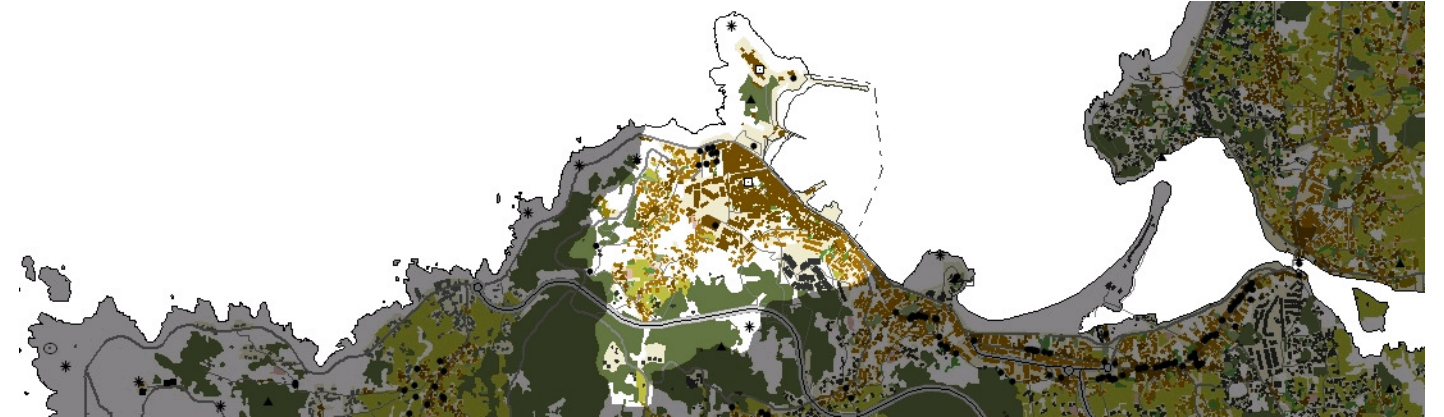
AS AUGAS

A demarcación na que se enclava a área urbana de Baiona, nunha pequena chaira costeira rodeada de suaves elevacións montañosas, non conta cunha rede hidrográfica ben definida debido ao seu escaso desenvolvemento continental. As Augas Costeiras que afectan esta unidade divídense en dúas masas a partir da praia da Concheira: ao este a 20102, e a 20103 ao oeste.

O PATRIMONIO NATURAL

Pertence ao IBA Contorna mariña das Rías Baixas. Unidade fortemente transformada pola vila de Baiona e o seu periurbano turístico e de segunda residencia. Aínda que gran parte da fronte costeira está cementada, existen tramos de cantís mariños atlánticos (1230) en Monterreal, desenvolvéndose tamén o hábitat 1210, vexetación anual sobre refugallos mariños acumulados (este tamén en Punta Sansón) e algún sector bastante degradado de matogueira costeira. As praias do interior do porto presentan unha estreita franxa con bancos areosos intermareais e submareais (1110 e 1140). No interior, o alto de Fontiñas e nas vertentes interiores de Percebelleira aparecen zonas con breixos secos europeos (hábitat 4030) e o grupo 82 de hábitats, pendentes rochosas con vexetación casmofítica. Por último, en Santo Antón súmanse pequenas formacións de frondosas en proceso de recolonización a partir de campos de cultivo.

ELEMENTOS ANTRÓPICOS

USOS DO SOLO

Unidade fortemente antropizada na que a maior parte do solo soporta actividades residenciais e aquelas propias dos núcleos de poboación. A actividade agrícola é practicamente inexistente, conservándose tan só pequenas bolsas na parte interna do val, vestixio do que no seu momento foi unha ladeira fortemente traballada con terrazas de cultivo. As ladeiras dos montes que delimitan o ámbito (a Anunciada, Lombán, Fontiñas e Monte da Rocha) acollen usos silvícolas mediante plantacións de piñeiro de reforestación con destacable continuidade, tan só interrompidas por determinadas infraestruturas de comunicación. As terras máis próximas aos cantís costeiros na península de Monterreal están cubertas por vexetación costeira de matogueira, sen un aproveitamento produtivo específico. Nas augas desta unidade desenvólvese a actividade marisqueira, con bancos de berberecho e ameixa entre outras especies.

MORFOLOXÍA

O núcleo urbano de Baiona (considerado núcleo de identidade do litoral) ocupa boa parte da superficie desta unidade. Atribúese a fundación da vila a Diomedes de Etolia no ano 140 a.C. Tras resistir séculos de embates por parte de romanos, visigodos, árabes, ingleses e franceses, convértese o 1 de marzo de 1493 na primeira poboación europea que ten noticias da existencia de América, coa arribada da carabela Pinta, xa consolidada como un dos principais portos da fronte atlántica peninsular. A fortaleza de Monterrei (anteriormente Monte Boi) acolleu toda a poboación de Baiona por orde dos Reis Católicos, aínda que o desenvolvemento urbano da cidade antiga realizouse paralelamente á liña de costa, aos pés do porto, cun armazón residencial medieval ao longo de dúas vías case paralelas. Na actualidade, os crecementos xa ocuparon toda a fronte litoral da unidade, e tenden agora a crecer cara aos montes que a delimitan polo sur mediante tipoloxías pouco compactas, predominando a segunda e terceira residencia.

INFRAESTRUTURAS DE MOBILIDADE

Tradicionalmente as comunicacións neste ámbito realizáronse pola zona máis próxima ao litoral, alí onde os condicionantes xeográficos eran máis favorables e onde se concentraba a poboación. Deste xeito, a PO-552 percorre toda a fronte litoral da unidade, de onde sae o viario secundario miúdo para dotar de accesibilidade as partes interiores do territorio. A autoestrada AG-57, de recente creación e que une Vigo con Baiona (Puxeiros- Val Miñor) sepárase con todo da liña de costa, cortando os montes da Anunciada e Lombán. Son numerosos os paseos marítimos que transcorren pola costa, como o que circunvala a península de Monterrei ou o que percorre a fronte portuaria. A tradición marítima da vila de Baiona reflicítese na actualidade na importancia do seu porto deportivo, un dos de maior soleira e tradición das Rías Baixas, que conta con preto de 300 amarres e substituíu case por completo as actividades pesqueiras.

PATRIMONIO HISTÓRICO

A Zona vella de Baiona foi declarada conxunto de interese histórico-artístico pola Dirección Xeral de Patrimonio en 1993, coincidindo coa celebración do V Centenario da Arribada, a chegada da Pinta ao porto tras o descubrimento de América. Entre os edificios de interese histórico destacan o convento das Nais Dominicás da Anunciación, do s.XVI, o Santuario de Santa Liberata (s.XVIII), a colexiata románica de Santa María, construída entre o s.XII e o XIV ou a capela de Santa Marta, do s.XV. A fortaleza de Monterrei, onde hoxe se sitúa o Parador Nacional, conserva partes orixinais do s.XV, como a Torre do Príncipe, a do Reloxo ou a da Tenaza. Conta, ademais, con numerosas baterías como vestixios do importante papel defensivo que xogou na contorna. O resto do patrimonio etnográfico componse de casas de tipo tradicional no casco vello e cruceiros. O castro de Monterreal figura como patrimonio arqueolóxico da unidade.

O CARÁCTER E A ORGANIZACIÓN ACTUAL

Paisaxe caracterizada polos fortes condicionantes que introduce a presenza do núcleo de Baiona, que ocupa gran parte do territorio que conforma a unidade. A densa urbanización da fronte litoral, que se estende nunha franxa sensiblemente paralela á costa colonizando as partes baixas e máis planas do ámbito deixa as terras de cultivo como un fenómeno case anecdótico, relegado só a unha zona de terrazas que aínda se conserva no fondo do val na parte suroccidental. Tampouco é abundante a superficie dedicada a explotación forestal, en franco retroceso ante a forte presión que exerce a expansión urbana do núcleo urbano. O intenso crecemento en base a tipoloxías pouco compactas que xeran tecidos pouco densos propiciou a apertura de multitude de novas vías, algunhas das cales cun impacto considerable no territorio.

DINÁMICA DA PAISAXE

Baiona foi tradicionalmente un importante enclave portuario, que se desenvolveu en íntima relación co mar, envorcado cara á ría e onde a península de Monte do Boi e a fortaleza de Monterrei xogaron sempre un papel urbano moi importante. As terras interiores, na valgada de Santo Antón, eran reservadas para tarefas agrícolas, con terrazas das ladeiras. Os novos modelos de asentamento, as facilidades de mobilidade e os usos turísticos aos que se enfocou recentemente este territorio fixeron que Baiona funcione na actualidade como unha cidade extremadamente dependente de dous factores: a cidade de Vigo, a tan só 18 Km. de distancia, e os fenómenos turísticos, altamente estacionarios. Isto xerou importantísimos e traumáticos cambios na organización deste territorio: abandono de usos agrícolas e pesqueiros para a súa substitución por novos fenómenos construtivos, modificación de tipoloxías residenciais, aumento da altura media da edificación, crecemento exponencial da poboación, xeneralización da especulación inmobiliaria e multiplicación do número de vivendas baleiras.

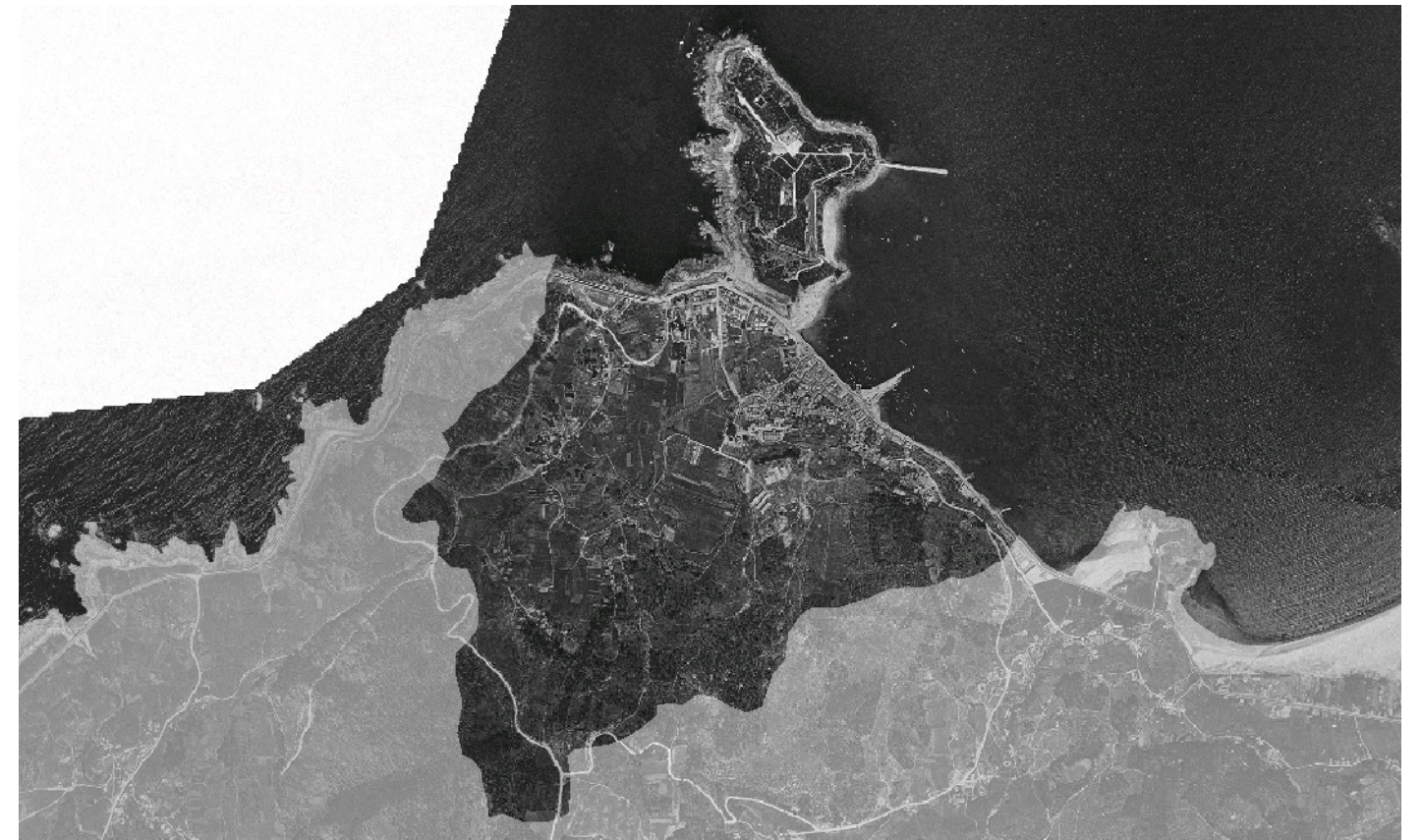
RISCOS E IMPACTOS

A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

3. AVALIACIÓN

VALORACIÓN DA PAISAXE

Paisaxe que contén diversos fitos paisaxísticos de especial valor, aínda que o desmesurado crecemento do núcleo de Baiona compromete a excelencia e calidade paisaxísticas que podería alcanzar. A península de Monte do Boi, e o conxunto que esta forma coa fortaleza de Monterrei (hoxe convertida en instalación hostaleira) supón o elemento paisaxístico máis singular deste ámbito, xa que ademais entra en relación estreita coas non afastadas Illas Cíes e as aínda máis próximas Illas Serralleiras, á vez que define un dos extremos da pequena Ría de Baiona. As relacións visuais son, por tanto, moi intensas con diversos puntos da costa próxima: ademais das anteriores, xéranse conexións coa península de Santa Marta, a Praia Ladeira, Monte Lourido ou a Praia de Panxón. A fronte costeira está o suficientemente alterado como para que o que podería ser un dos maiores valores naturais da contorna non teña especial interese paisaxísticos. Esta unidade conta cun miradoiro chamado Virxe da Rocha. Desde o interior da unidade pódese disfrutar de amplas panorámicas.

4. PLANIFICACIÓN

OBXECTIVOS DE CALIDADE PAISAXÍSTICA

A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

ACCIÓNNS

A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

ÁMBITOS DE REQUALIFICACIÓN

Nesta unidade non se contemplan posibles ámbitos de requalificación.

Lenda / Leyenda

Usos do solo / Usos del suelo

Chairas intermareais / Llanuras intermareales	Matogueiras / Matorrales
Marismas / Marismas	Cultivos e prados / Cultivos y prados
Praias / Playas	Cultivos frutícolas e de viveiro / Cultivos frutícolas y de vivero
Dunas / Dunas	Viñedos / Viñedos
Lagoas e humedais costeiros / Lagunas y humedales costeros	Cultivos baixo plástico / Cultivos bajo plástico
Cantis / Acantilados	Forestal de repoboación / Forestal de repoblación
Vexetación costeira / Vegetación costera	Outras formacións arbóreas / Otras formaciones arbóreas
Bosques autóctonos / Bosques autóctonos	Outras masas de auga / Otras masas de agua
Bosques de ribeira / Bosques de ribera	Canteira / Cantera
Bosques mixtos / Bosques mixtos	Artificial / Artificial
Bosques de recolonización / Bosques de recolonización	
Outras formacións de carácter húmido / Otras formaciones de carácter húmedo	

Asentamentos / Asentamientos

- Asentamento de carácter fundacional / Asentamiento de carácter fundacional
- Desenvolvemento periférico / Desarrollo periférico
- Asentamento funcional / Asentamiento funcional
- Agregado urbano / Agregado urbano
- Nova agrupación / Nueva agrupación
- Outras edificacións / Otras edificaciones

Hidrografía / Hidrografía

Patrimonio / Patrimonio

- Bens de Interese Cultural / Bienes de Interés Cultural
- Arquitectura industrial, militar e marítima / Arquitectura industrial, militar y marítima
- Patrimonio arqueolóxico / Patrimonio arqueológico
- Patrimonio etnográfico / Patrimonio etnográfico
- Ptos de observación de conca ampla / Ptos de observación de cuenca amplia
- Puntos de observación didácticos / Puntos de observación didácticos
- Puntos de observación / Puntos de observación
- Faros / Faros

Toponimia / Toponimia

- Toponimia interior / Toponimia interior
- Núcleos de indentidade do litoral / Núcleos de indentidad del litoral**
- Praia / Playa
- Lugares con enerxía de relevo / Lugares con energía de relieve
- Toponimia de costa / Toponimia de costa
- Espazos de interese paisaxístico / Espacios de interés paisajístico**
- Toponimia de portos / Toponimia de puertos

Batimetría / Batimetría

0 m	-20 m	-100 m	-500 m	-2000 m
-10 m	-50 m	-200 m	-1000 m	-3000 m

Espazos de interese / Espacios de interés

- Espazos de interese xeomorfolóxico / Espacios de interés geomorfológico
- Área de interese de Taxón / Área de interés de Taxón
- Espazos de interese paisaxístico / Espacios de interés paisajístico
- Espazos de protección de ladeira / Espacios de protección de ladera

Rede de Espazos Naturais / Red de Espacios Naturales

Liña de dinámica litoral / Línea de dinámica litoral

Sistemas territoriais / Sistemas territoriales

- Zona aeroportuaria / Zona aeroportuaria
- Pista de ateraxe / Pista de aterrizaje
- Lámina de auga do porto / Lámina de agua del puerto
- Zona portuaria / Zona portuaria
- Ferrocarril / Ferrocarril
- AVE / AVE
- Autoestradas e autovías / Autopistas y autovías
- Corredores e vías rápidas / Corredores y vías rápidas
- Outras estradas / Otras carreteras
- Pistas e camiños / Pistas y caminos
- EDAR / EDAR

1:20.000

0 100 200 400 600 800 Metros

Sistema de referencia: European Datum 1950, fuso 29
Sistema de referencia: European Datum 1950, fuso 29

